

Csepeli Réka

Meglepetéseredmények a francia nemzetgyűlési választásokon

A Charles de Gaulle által 1958-ban létrehozott ötödik köztársaság¹ történelmi fordulóponthoz érkezett. Ugyan a nemzetgyűlési választások július 7-i második fordulója nem juttatta a Nemzeti Tömörülést abszolút többséghez – ezzel egyben a társbérletet is elkerülve –, mégis elmondhatjuk, hogy az Emmanuel Macron döntésével előre hozott kétfordulós voksolás a több mint hatvanöt éve működő elnöki rendszert alapjaiban rengette meg.

A Nemzeti Tömörülés hatalmas meglepetésre csupán a harmadik helyet érte el a második fordulóban, az eddig szinte hibátlanul működő előzetes felmérések előrejelzéseivel szemben. Az Új Népfront első helye ugyanakkor nem jelent abszolút többséget a Nemzetgyűlésben.

A választási eredmények

A július 7-én este 8 órakor beérkezett eredmények szerint az Új Népfront került ki győztesként. Az ötszázhetvenhét fős Nemzetgyűlés pozícióiból előreláthatólag százhetvenöt és kétszázöt közötti képviselői posztot foglalhat el. Ugyanakkor ez az eredmény nem jelent abszolút többséget (ehhez ugyanis kétszáznyolcvankilenc képviselői hely megszerzésére lett volna szükség). Az előzetes felmérések, illetve az előző két voks eredményei alapján első pozícióba diagnosztizált Nemzeti Tömörülés csupán a harmadik helyet szerezte meg, amely a Nemzetgyűlésen belül csupán száztizenöt–százötven képviselőt jelent. A második helyre, szintén meglepetésként, Emmanuel Macron Ensemble koalíciója került, százötven–százhetvenöt képviselővel. A legfőbb kérdés tehát az marad, hogy mely irányvonalak mellett alakul Franciaország jövője, illetve hogy ki lesz az ország következő miniszterelnöke.

¹ Texte intégral de la Constitution du 4 octobre 1958 en vigueur 1958.

Újjáéledő politikai élet

A politikai elemző szemszögéből nézve voltaképpen a legérdekesebb nem is az, hogy mik a választás eredményei, hanem hogy mi is zajlott le ebben az országban Macron elnök június 9-i európai parlamenti választásokat követő, a Nemzetgyűlést feloszlató bejelentése óta. Ez a precedens nélküli helyzet ugyanis valósággal felpeszdtette, felrázta a sokkos állapotából igen gyorsan feléledő francia politikai életet. Pozitív oldalról vizsgálva a kérdést megállapíthatjuk, hogy a francia állampolgárok visszatértek a demokratikus rendszer által meghatározott eszközökhöz. A francia társadalom effajta újrapolitizálódása igencsak figyelemreméltó ebben az elfásult, politikába belefáradt és csalódott országban. A francia nép tehát újra hallatni akarta a hangját. És, tegyük hozzá, ez alkalommal hosszú idő óta nem „valaki ellen”, hanem „valaki mellett” szavaztak, méghozzá az eddigi választásokhoz képest jelentősen nagyobb számban (az első fordulóban a választópolgárok 66%-a, a másodikban pedig 66,7%-a járult az urnákhoz).²

Ehhez hozzátehetjük azt is, hogy a baloldal rekordidő alatt állított fel igen széles koalíciót Új Népfront (*Nouveau Front Populaire*) néven,³ amely a radikális pozíciót képviselő LFI-től (*La France insoumise*) a kommunista párton és a zöldeken keresztül a mérsékelt szocialistákig mindenkit magába foglal (így a volt köztársasági elnök François Hollande-ot, illetve a mérsékelt baloldali *Place publique* pártot vezető Raphaël Glucksmann is). Ez ugyanakkor nem precedens nélküli, hiszen részben a 2022-es elnökválasztási kampány kontextusában létrejött NUPES (*Nouvelle Union Populaire Ecologique et Sociale*)⁴ baloldali tömörülést eleveníti fel, azonban ez alkalommal szélesebb szférában, és már a 2027-es elnökválasztásra kivetített ambíciókkal.

Köztársasági front és egészségügyi kordon

A nemzetgyűlési választások két fordulója közötti egy hét újabb közös meg egyezéseket, illetve koalíciókat hozott. A szélsőjobboldal abszolút többségétől rettegő pártok (ideértve a makronista koalíciót, illetve a mérsékelt jobboldali Republikánus párt tagjainak jó részét is) köztársasági frontot (*front républicain*)

² Législatives 2024 2025.

³ Nouveau Front Populaire [é. n.].

⁴ La NUPES [é. n.].

alakítottak. A *Le Monde* a nemzetgyűlési választások első fordulójának másnapján vezércikkében szólította fel koalícióra a „republikánus pártokat a szélső-jobboldal hatalomra jutásának megakadályozására”.⁵ A baloldali napilap azzal érvel, hogy „erős összefogásra van szükség egy olyan politikai irányzat hatalomra jutásának a megakadályozására, amelynek az alapértékei – így elsősorban a nemzeti preferencia, azaz a franciáknak járó elsőbbségi jog, amely a nemzetiség alapjául »a vér jogát«, azaz a származást, és nem a területi jogot venné figyelembe – ütköznek a francia köztársaság eszméjével”.

Elmondhatjuk tehát, hogy a francia politikai élet újra erőre kapott, aminek következtében a „makrónia” arroganciája talán némiképp lecsillapodhat majd. Annál is inkább, mert Macron elnök *Ensemble* (Együtt) koalíciója mára már kisebbségbe került.

Az eltelt alig egy hónapban a választópolgárok három alkalommal is hangot adtak (illetve adhattak) véleményüknek. Az urnák tükrözik is az elégedetlenséget, amelyet az elmúlt években elfogadott döntések, többek között a nyugdíj-törvény erőszakos érvényesítése fémjelez.

Az elnöki döntés óta eltelt közel egy hónap mintegy átrendezte a francia belpolitikai színteret. A politikai paletta a szélsőségek irányába tolódott. Ez a bipolarizáció voltaképpen az ötödik köztársaság mérsékelt pártok közötti váltógazdaságának végét jelenti. Másképpen fogalmazva felvethetjük akár azt a kérdést is, hogy vajon Franciaország a De Gaulle által elképzelt és megvalósított köztársasági eszme végéhez közeledik-e.

Érdekes azt is megfigyelnünk, hogy az előzetes riogatások nem váltak be: a kormányozhatatlanság veszélye ugyan még nem hárult el teljesen, de ez a perspektíva a társbérlet lehetőségének megszűnésével igen jelentős mértékben mérséklődött. Macron elnök polgárháborúval való „fenyegetőzése” sem bizonyult megalapozottnak. Sőt, a franciák egyre inkább úgy érzik, játszadoznak az érzelmeikkel, a félelmeikkel (ne felejtjük el azt sem, hogy Emmanuel Macron egyedül döntött a Nemzetgyűlés felosztatásáról is – jogosan tehető fel tehát az a kérdés is, hogy ki juttatta ezt az országot ebbe a krízishelyzetbe).

A június 9-i elnöki bejelentést követően felerősödött az a „Péter és a farkas”-jelenség, amely a Nemzeti Front 1972-es megalakulása óta jellemzi a francia közéletet,⁶ illetve a francia belpolitikát. Ez alatt az értendő, hogy az egyes politikai erők a szélsőjobb hatalomra jutásával addig fenyegetőznek, amíg az valóban be nem következik. Az 1980-as évektől kezdve ugyanis valamennyi mérsékelt

⁵ BOUCHEZ 2024.

⁶ ALBERTINI–DOUCET 2014.

republikánus párt a szélsőségek és ezen belül is elsősorban a szélsőjobb veszélyeire hívja fel a figyelmet. A francia belpolitikában a François Mitterrand 1981-es elnöklete óta kialakult szélsőjobboldal-ellenes blokádnak, az úgynevezett egészségügyi kordon (*cordon sanitaire*)⁷ az ötödik köztársaság meghatározó vonásai közé tartozik. Ugyanakkor az is figyelemre méltó, hogy ez a tendencia az elmúlt időben az Európai Unió valamennyi országában igencsak meggyengült (kivéve a történelmi felelősség tekintetében kivételt képező Németországban – bár ez a tendencia itt is lazulni látszik).

A kormányzásra képes többség, illetve a miniszterelnöki pozíció tehát a vasárnap esti eredmények tükrében sem egyértelmű. A nemzetgyűlési választások két fordulója között felmerült a francia államigazgatási tradícióktól igencsak idegen szakértői kormány ötlete. Az Olaszországban már több ízben bevált modell akár Franciaországban is megvethetné a lábát. Bár ez a teória a ma esti eredmények, illetve ambíciók tükrében igen valószínűtlennek látszik.

Polarizálódó választási preferenciák

A választási eredményektől elvonatkoztatva az igazán érdekes kérdés volna képpen az, hogy hogyan jutott a mérsékelt pártok váltógazdaságához szokott, De Gaulle és az ötödik köztársaság elnöki hatalmára koncentráló, mérsékelt, szélsőségektől távol maradó politikát hirdető, köztársasági elvekre és összefogásra épülő Franciaország a „szélsőségek” összecsapásához. A gazdasági téren az infláció és az értékek szintjén az identitásvesztés mentén önmagát kereső elkeseredett ország értelemszerűen fordult a szélsőségek felé. Ehhez a gyarmatosító múlt feldolgozatlanságától a Mitterrand elnökségével megjelenő „kaviárbaloldalon” keresztül a közbiztonság és a bevándorlás kérdésének tabuként kezeléséig sok mindent meg kellene vizsgálnunk. Itt ugyanis már nem csupán a választási kampányban előtérbe kerülő vásárlóerő kérdéséről van szó, hanem sokkal inkább egy identitásvesztésből kilábalni próbáló ország reakciójáról! És pontosan ez magyarázza a Nemzeti Tömörülés (relatív, illetve talán átmeneti) sikerét. A régóta és jól átgondolt stratégia ugyanis pontosan a vásárlóerő-bevándorlás-közbiztonság hármas érvére épül.

A francia választópolgárok többsége a nemzetgyűlési választások július 7-i második fordulójában tehát a baloldali Népfontra voksolt – illetve a „republikánus ellenállás” jegyében alakult mobilizáció következményeképpen a Nemzeti

⁷ Roué 2024.

Tömörülés által képviselt szélsőjobboldali pozíció ellen. Jogosan merülhet fel azonban az a kérdés, hogy a választásról választásra egyre jobbra tolódó francia választópolgárok előtt vajon meddig állítható fel az a „köztársasági blokád”, amely az ország államtanácsa által (*Conseil d'État*)⁸ szélsőjobboldalinak besorolt pártot megakadályozhatja a hatalomra jutásban. Erre talán a 2027-es elnökválasztáson kaphatunk választ. Addig is következtethetünk arra, hogy egy másik „szélsőség” kerülhet előtérbe – ezúttal a baloldalon. Az LFI-t (*La France insoumise*) képviselő Jean-Luc Mélenchon ugyanis a nemzetgyűlési választások tegnap esti eredményeit követően közvetlenül felszólalt. Beszédében kiemelte, hogy nemcsak a szélsőjobboldal, hanem az Emmanuel Macron által képviselt politika is leáldozott. Azt is hangsúlyozta, hogy az Új Népfront névre hallgató baloldali koalíció kész a kormányzásra. Ez a felszólalás ugyanakkor igencsak figyelemreméltó egy olyan személyiség részéről, aki a választási kampány alatt bejelentette, hogy nem pályázik a miniszterelnöki pozícióra. Tegyük mindehhez hozzá azt is, hogy a francia választópolgárok többsége inkább a baloldali, mint a jobboldali szélsőségtől tart!

Az elkövetkezendő napok, illetve hetek az eljövendő három év francia politikáját fogják meghatározni. Vajon a „makróniával” koalícióra lépő baloldali Népfront vagy egy szakértői kormány lép az elkövetkezendő hetekben hatalomra? Mindenesetre ez a döntés nemcsak Franciaországra, hanem az unió egyetlen atomfegyverrel rendelkező hatalma révén egész Európára kihatással lesz.

2024. július 8.

Felhasznált irodalom

- ALBERTINI, Dominique – DOUCET, David (2014): *Histoire du Front national*. Paris: Tallandier.
- BOUCHEZ, Yann (2024): « Front républicain » dans « Le Monde », un barrage de plus en plus fissuré contre l'extrême droite. *Le Monde*, 2024. június 30. Online: www.lemonde.fr/m-le-mag/article/2024/06/30/front-republicain-dans-le-monde-un-barrage-de-plus-en-plus-fissure-contre-l-extreme-droite_6245519_4500055.html
- CHAGNON, Luc – SCIGACZ, Marie-Adélaïde (2022): L'article à lire pour comprendre ce qu'est le front républicain, cette notion qui ressurgit régulièrement lors de l'élection présidentielle. *Franceinfo*, 2022. április 21. Online: www.francetvinfo.fr/elections/presidentielle/l-article-a-lire-pour-comprendre-ce-qu-est-le-front-republicain-cette-notion-qui-ressurgit-regulierement-lors-de-l-election-presidentielle_5088709.html

⁸ Décision du Conseil d'État concernant l'attribution des nuances politiques 2024.

- Décision du Conseil d'État concernant l'attribution des nuances politiques (2024). *Français du monde*, 2024. június 27. Online: <https://francais-du-monde.org/2024/06/27/decision-conseil-etat-nuances-politiques/>
- La NUPES [é. n.]. Online: <https://nupes-2022.fr/>
- Législatives 2024 (2025). *Data.gouv.fr*, 2025. január 26. Online: <https://data.gouv.fr/fr/reuses/legislatives-2024/>
- Nouveau Front Populaire [é. n.]. Online: <https://nouveaufrontpopulaire.fr/>
- Publication des candidatures et des résultats aux élections. Législatives 2024 (2024). *Les archives des élections en France*, 2024. június 30. – július 7. Online: www.archives-resultats-elections.interieur.gouv.fr/resultats/legislatives2024/
- ROUÉ, Hélène (2024): Qu'est-ce qu'un cordon sanitaire ? *Le Journal du Dimanche*, 2024. április 19. Online: www.lejdd.fr/politique/quest-ce-quun-cordon-sanitaire-144273
- Texte intégral de la Constitution du 4 octobre 1958 en vigueur (1958). *Conseil constitutionnel*. Online: www.conseil-constitutionnel.fr/le-bloc-de-constitutionnalite/texte-integral-de-la-constitution-du-4-octobre-1958-en-vigueur.
- VIGREUX, Jean (2022): *Histoire du Front populaire*. Paris: Tallandier.